

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ”
(для бакалаврів, спеціалістів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено професором кафедри історії та теорії держави і права
О. В. Івановою

Затверджено на кафедрі історії та теорії держави і права
(протокол № 11 від 19.06.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Іванова О. В. Навчальна програма дисципліни “Юридична психологія”
(для бакалаврів, спеціалістів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 26 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Юридична психологія”, вказівки до самостійного вивчення програмного матеріалу та виконання контрольної роботи, варіанти контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2009
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В умовах кардинальних змін у суспільстві проблема використання психологічних знань для ефективного вирішення політичних, економічних, соціальних питань є однією з пріоритетних. Найбільшою мірою це стосується права, яке є потужним регулятором суспільних відносин і діяльності людей. Юридична психологія, яка виникла на стику психології і права, робить свій внесок у вирішення складних проблем розбудови правової держави, боротьби з правопорушеннями і злочинами.

Вивчення юридичної психології передбачає використання знань із загальної, соціальної та інших галузей психології, а також з цивільного, кримінального права і процесу, криміналістики, кримінології та судової психіатрії.

Знання юридичної психології сприятимуть пізнанню студентами психічних явищ і закономірностей, які виникають у тих сферах діяльності, що регулюються нормами права.

Навчальна програма з дисципліни “Юридична психологія” розрахована на студентів, які навчаються за спеціальностями “Психологія”, “Практична психологія”, “Правознавство”, “Правоохоронна діяльність”.

Загальні вимоги до вивчення курсу

Необхідно знати:

- місце юридичної психології в системі психологічної науки та права, її предмет, історію розвитку; систему, основні поняття;
- загальнопсихологічні основи юридичної діяльності;
- соціально-психологічні основи юридичної діяльності;
- психологічні основи цивільно-правового регулювання та цивільного судочинства;
- психологічні механізми злочинної поведінки, криміналізації особистості, психологічні аспекти групової злочинності;
- психологічні основи попереднього розслідування;
- завдання та порядок проведення психологічної консультації і судово-психологічної експертизи;
- психологію судового процесу;
- психологічні основи ресоціалізації злочинців;
- психологічні основи ефективного спілкування юриста.

Необхідно уміти:

- застосовувати методи юридичної психології в практичній діяльності;
- використовувати психологічні знання при вирішенні питань цивільно-правового регулювання;
- аналізувати психологічний зміст і структуру правопорушення;
- на основі психологічного аналізу прогнозувати та попереджати можливі порушення правових норм;
- використовувати психологічні знання при проведенні слідчих дій;
- використовувати психологічні знання в процесі судової діяльності;
- використовувати психологічні технології ефективного спілкування та раціональної поведінки у ситуаціях юридичної діяльності;
- застосовувати методики психологічного захисту в ситуаціях юридичної діяльності.

*Активізація вивчення студентами дисципліни
“Юридична психологія”*

а) прищеплення студентам навичок самостійного опрацювання навчальної та наукової літератури в процесі підготовки до питань, що виносяться на семінарське заняття, а також у процесі самостійного написання рефератів;

б) заохочення студентів до активної роботи з обговорення питань з методики викладання;

в) прищеплення студентам навичок творчо мислити, самостійно формулювати, викладати та аргументувати свої думки;

г) вироблення у студентів здатності зв'язувати та самостійно аналізувати психолого-правові явища;

д) формування у студентів здібностей перетворювати одержані знання в навички ефективної професійної діяльності, застосовувати їх на практиці.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	Змістовий модуль I. Юридична психологія як науково-практична дисципліна Юридична психологія: предмет, завдання та місце в системі наукових знань
2	Загальнопсихологічні основи юридичної психології
3	Соціально-психологічні основи юридичної психології
	Модульний контроль № 1
4	Змістовий модуль II. Кримінальна психологія Психологія злочину
5	Психологія особистості злочинця
6	Психологічна характеристика злочинних груп
	Модульний контроль № 2
7	Змістовий модуль III. Судова та пенітенціарна психологія Психологічні основи попереднього розслідування
8	Психологія судового процесу
9	Психологічна консультація і судово-психологічна експертиза
10	Пенітенціарна психологія
	Модульний контроль № 3
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ”

Змістовий модуль I. Юридична психологія
як науково-практична дисципліна

Тема 1. Юридична психологія: предмет, завдання та місце
в системі наукових знань

Юридична психологія як галузь психологічних знань і як навчальна дисципліна. Предмет юридичної психології. Місце юридичної психології в системі психологічної науки та права. Зв'язки юридичної психології із загальною, соціальною та іншими галузями психології, а також з цивільним, кримінальним правом і процесом, криміналістикою та кримінологією. Зв'язки юридичної психології із судовою психіатрією та кримінальною патопсихологією.

Основні етапи становлення та розвитку юридичної психології: рання історія юридичної психології (IV ст. до н. е. — перша пол. XIX ст.), становлення юридичної психології як самостійної науки (кінець XIX — поч. XX ст.), розвиток юридичної психології у XX ст., сучасний стан юридичної психології.

Методологічні, природничо-наукові та правові основи юридичної психології.

Об'єкти досліджень. Психологічний бік стосунків між людьми з приводу застосування правових норм. Психічні особливості діяльності, пов'язаної із застосуванням права.

Зміст та система юридичної психології. Завдання та сучасні проблеми юридичної психології як міждисциплінарної галузі знань.

Методи юридичної психології. Спостереження. Інтерв'ю. Експеримент. Тестування. Вивчення документального матеріалу. Вивчення процесу та продуктів діяльності. Анкетування. Біографічний метод. Метод узагальнення незалежних характеристик. Використання математичних, кібернетичних та соціологічних методів. Методи наукового дослідження та методи практичної діяльності. Межі використання методів юридичної психології у кримінальному процесі.

Використання досягнень юридичної психології в галузях соціальної та юридичної практики.

Література [1–4; 7; 8; 10–12; 14; 16; 18; 20–26;
46; 47; 53; 57; 59]

Тема 2. Загальнопсихологічні основи юридичної психології

Пізнавальні психічні процеси (відчуття, сприйняття, уява, пам'ять, мислення, уявлення, увага, мова) та урахування їх закономірностей юристом у професійній діяльності.

Емоції, почуття, психічні стани об'єктів юридичної діяльності та їх психолого-правова оцінка. Стани психічної напруги. Адаптаційний синдром. Стрес і стадії його розвитку. Фрустрація, її зв'язок з агресивною поведінкою, насильницькими злочинами проти особи, скоєнням самогубств. Афект та його діагностичні ознаки. Встановлення афекту в осіб, які скоїли насильницькі злочини проти особистості. Симуляція афекту та способи її виявлення. Страждання, їх зв'язок з іншими емоційними та психічними станами. Значення страждань при визначенні моральної шкоди потерпілому.

Поняття особистості в психології та правовій науці. Індивід, особистість, суб'єкт діяльності. Психологічна структура особистості. Психічні властивості особистості. Темперамент. Психологічна характеристика темпераментів. Характер. Риси характеру. Проблема акцентуації характеру. Здібності людини як психічне явище. Спрямованість, правосвідомість, мотиваційна сфера, ієрархія потреб у структурі особистості суб'єктів правозастосувальної діяльності. Проблема вивчення особистості у професійній діяльності юриста.

Література [1–4, 7; 8; 10–12; 14; 16; 18; 20–26; 42; 61; 77]

Тема 3. Соціально-психологічні основи юридичної психології

Соціально-психологічні явища. Психологія спілкування, спільної діяльності та конфлікту.

Спілкування та його різновиди. Сутність і завдання професійного спілкування юриста, його основні засоби. Психолого-правова характеристика професійного спілкування юриста. Особливості комунікативних дій у діяльності юриста. Розвиток професійно важливих комунікативних якостей юриста. Вивчення й оцінка особистості, яка цікавить юриста. Схеми сприйняття й оцінки іншої людини. Фактори ситуації знайомства. Невербальні засоби комунікації у вивченні іншої людини. Психологічні фактори та прийоми встановлення і розвитку психологічних контактів у спілкуванні. Психологічні особли-

вості отримання необхідної інформації від свідків, потерпілих, підозрюваних та звинувачених.

Поняття психологічної техніки професійного спілкування. Прийоми професійного спілкування (накопичення згоди, виклик, психологічне “прогладжування”, відволікання уваги тощо). Психологічні труднощі та бар’єри спілкування та їх подолання. Правомірний психологічний вплив юриста на об’єкти професійного спілкування. Застосування методик психологічного захисту в ситуаціях юридичної діяльності.

Поняття, соціально-психологічна характеристика соціальних груп. Психологія виникнення та розвитку груп. Психологічна сутність соціальних норм. Групова динаміка. Лідерство та керівництво.

Соціалізація та розвиток особистості. Правова соціалізація та правослужняна поведінка особистості. Психологія нормативної поведінки. Феномен конформізму. Психологічні умови дєвості правових норм.

Соціально-психологічні особливості діяльності юриста. Психологічна структура діяльності юриста (потреби, мотиви, цілі, засоби, кінцевий результат). Професіограми професіональної діяльності юриста. Сторони професійної діяльності юриста: пізнавальна, комунікативна, конструктивна, організаційна, засвідчувальна, виховна.

Психологія вирішення розумових задач у процесі розслідування і судового розгляду справ. Психологічні особливості прийняття рішень у галузях юридичної діяльності. Психологічні особливості вирішення юристом організаційно-управлінських питань.

Професійна деформація та шляхи її подолання. Психологічні аспекти підвищення ефективності праці юристів.

Література [1–4; 7; 8; 10–12; 14; 16; 18; 20–26; 73; 78]

Змістовий модуль II. Кримінальна психологія

Тема 4. Психологія злочину

Предмет та завдання кримінальної психології. Психологія злочинної поведінки. Взаємодія об’єктивних і суб’єктивних факторів здійснення злочину. Структурно-психологічний аналіз злочинної дії. Психологічні аспекти стадій злочину. Особливості вольових та

емоційних процесів при підготовці та скоєнні злочинів. Психологія співучасті.

Поняття мотиваційної сфери злочину. Співвідношення мотиву, цілі та результату при злочині з необережності та вчиненні злочину умисно.

Література [1–4; 7–9; 10–14; 16–18; 20–26; 29; 36; 48; 57; 61]

Тема 5. Психологія особистості злочинця

Особистість правопорушника як спеціальний об'єкт психологічного дослідження. Детермінанти формування особи злочинця. Психологічні особливості особистості злочинця. Підходи до класифікації особистості злочинця. Вивчення особистості правопорушника, його мотиваційної сфери при попередньому розслідуванні, розгляді справи у суді. Усвідомлення порушення норм. Психологія вини.

Психологія потерпілого. Психологічне дослідження особистості потерпілого та його діяльності. Роль жертви у генезі злочину, її між-особистісні зв'язки та стосунки зі злочинцем. Психологічний аналіз свідчень потерпілого.

Проблеми неповнолітніх у кримінальній психології. Підліток і злочин. Психологічний аналіз особистості неповнолітнього правопорушника. Мотивація злочинної поведінки неповнолітніх. Гендерні особливості злочинної поведінки.

Література [1–4; 7–14; 16; 18; 20–26; 28–31; 50; 51; 56; 59; 61; 69; 74]

Тема 6. Психологічна характеристика злочинних груп

Психолого-правова оцінка злочинних формувань (груп), їхньої протиправної діяльності. Типи злочинних формувань. Структура злочинних формувань.

Психологічні особливості злочинних груп за участі неповнолітніх. Соціально-психологічна характеристика організованої злочинності.

Психологічні методи боротьби з груповою злочинністю.

Література [1–4; 7–14; 16; 18; 20–26; 32; 41; 46; 57; 62]

Змістовий модуль III. Судова та пенітенціарна психологія

Тема 7. Психологічні основи попереднього розслідування

Загальна характеристика психологічних особливостей слідчої діяльності. Особливості мислення слідчого. Професійна інтуїція і логічні процеси. Психологія оцінки доказів слідчим. Взаємодія внутрішнього переконання та правосвідомості.

Психологічні особливості огляду місця події. Встановлення за матеріальними слідами структури злочинної поведінки, суб'єктивного боку злочину, психологічних особливостей особистості злочинця.

Психологічні характеристики обшуку і вилучення. Психологічні фактори, що впливають на вибір способів приховування об'єктів. Застосування слідчим психологічних прийомів під час обшуку.

Психологія слідчого експерименту, відтворення обстановки та обставин події.

Психологія допиту. Психологічні особливості допиту у безконфліктній ситуації. Види питань, особливості їх впливу на психіку допитуваного. Прийоми активізації пам'яті у допитуваного. Психологічні аспекти допиту потерпілого. Психологічні аспекти допиту свідків. Психологічні особливості допиту у конфліктній ситуації.

Психологічні аспекти очної ставки. Психологічні аспекти пред'явлення до впізнання. Психологічні ознаки неправдивих показань.

Психологічні особливості розслідувань у справах неповнолітніх.

Література [1–4; 7; 8; 10–12; 14; 16; 18; 20–26; 30; 35;
38; 40; 42; 45; 50; 56; 57; 60;
61; 63; 67; 70; 75; 86]

Тема 8. Психологія судового процесу

Психологічна структура судової діяльності. Загальна структура пізнавальної діяльності суду. Психолого-правова характеристика процесу пізнання, встановлення істини у судовому засіданні. Судові версії. Конструктивна діяльність суду. Психологічні особливості перевірки фактів, оцінки доказів, встановлення істини складом суду.

Комунікативна підструктура у діяльності суддів при розгляді кримінальних та цивільних справ. Психологічні особливості судового допиту. Судова мова, вимоги до неї. Фактори, що впливають на

комунікативну поведінку учасників процесу в суді. Психологічні засоби впливу на підсудного.

Загальна психологічна характеристика судового процесу. Психологія судових дебатів. Психологічні основи виховної функції судового процесу.

Формування переконання і винесення вироку судом. Суспільна значущість судових рішень. Психологічні особливості прийняття рішення суддею. Ефект психологічної установки та його роль у процесі прийняття судових рішень. Виховне значення судового вироку.

Психологія взаємодії людей у сфері цивільно-правової регуляції. Цивільно-правове регулювання як фактор організації суспільних відносин. Цивільне право та формування ринкової психології. Психологічна характеристика цивільно-правового договору.

Психологічні аспекти цивільного процесу. Позиції сторін у цивільному процесі та їх комунікативна активність. Психологічні аспекти підготовки цивільних справ до судового розгляду. Психологічні аспекти організації судового засідання і судового ритуалу.

Психологія міжособистісної взаємодії у цивільному процесі.

Психологія діяльності судді у цивільному судочинстві. Психологічні аспекти діяльності адвоката у цивільному судочинстві. Психологія судової промови у цивільному судочинстві. Психологічні аспекти пізнання судом обставин справи та винесення судових рішень. Проблема справедливості судових рішень.

Психологічні особливості діяльності господарського суду. Психологічні передумови успішності проведення переговорів при вирішенні спорів у господарському суді.

Література [1–8; 10–12; 14; 16; 17; 18; 20–26; 34; 47; 57; 59; 61; 65; 71]

Тема 9. Психологічна консультація і судово-психологічна експертиза

Використання психолога як консультанта на попередньому слідстві. Залучення психолога як спеціаліста при проведенні слідчих дій.

Загальний предмет судово-психологічної експертизи (СПЕ). Окремі предмети судово-психологічної експертизи. Приводи для обов'язкового призначення судово-психологічної експертизи та постановка питань до СПЕ. Приводи факультативного призначення СПЕ. Компетенція СПЕ. Завдання СПЕ.

Види судово-психологічних експертиз. СПЕ емоційних станів. СПЕ потерпілих у справах про сексуальні злочини. Експертиза соціально-психологічних особливостей членів злочинної групи. СПЕ визначення здатності неповнолітнього правопорушника розуміти значення вчинюваних дій. Комплексна судова психолого-психіатрична експертиза. СПЕ у справах про пригоди, пов'язані з керуванням технікою.

Підготовка та призначення СПЕ при попередньому слідстві, у судовому засіданні при розгляді кримінальних справ та при вирішенні цивільно-правових спорів.

Методика проведення СПЕ. Етапи проведення та оформлення результатів СПЕ. Оцінка, використання висновку СПЕ слідчим, захисником, судом.

Література [1–4; 7; 8; 10–12; 14; 16; 18–27; 33; 43; 44; 49; 52; 54; 55; 57; 58; 61]

Тема 10. Пенітенціарна психологія

Предмет та завдання пенітенціарної психології. Психологічні аспекти проблеми покарання та виправлення злочинця. Каєття злочинця як психічний акт самооцінки і самоосуду індивідом своєї поведінки.

Психологія особистості засудженого. Вивчення особистості засудженого. Особливості психіки людини, яка відбуває покарання.

Соціально-психологічна характеристика груп засуджених. Конфлікти та їх причини. Стереотипи тюремної поведінки та їх вплив на особистість. Субкультура засуджених. Роль психології у подоланні законів і традицій зони.

Праця як фактор ресоціалізації засудженого. Психологічні особливості праці засуджених. Психологічні аспекти режиму в установах виконання покарань. Психологічні особливості відбування покарань жінками-засудженими. Психологічні особливості відбування покарань неповнолітніми засудженими.

Динаміка особистості засудженого та виховний процес. Методи психологічного впливу на засуджених з метою їх ресоціалізації.

Психологічна підготовка засудженого до умов життя на волі. Соціальна реадаптація звільненого.

Література [1–4; 7; 8; 10–12; 14–16; 18; 20–26; 39; 64; 72]

ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ПРОГРАМНОГО МАТЕРІАЛУ

Під час першого заняття викладач ознайомлює студентів з основними вимогами, що ставляться з боку кафедри історії та теорії держави і права щодо підготовки до семінарських занять.

При підготовці до семінарських занять студент вивчає рекомендовану літературу. В робочому зошиті він конспектує найбільш важливі джерела згідно з планом, передбаченим для семінарських занять, складає розгорнутий план чи тези виступу.

Семінарські заняття можуть відбуватися в різних формах: усного опитування, співбесіди, творчої дискусії, заслуховування підготовлених рефератів, перевірки завдань для самостійної роботи, перевірки конспектів, поточних контрольних робіт та ін.

Вивчення найбільш важливих і складних питань передбачає підготовку студентами рефератів на теми, які додаються до плану семінарського заняття. При підготовці реферату студенти повинні використовувати не тільки основну, а й додаткову літературу. Найбільш ґрунтовні реферати заслуховуються на семінарських заняттях, а також використовуються у проведенні студентських наукових конференцій.

До кожного семінарського заняття пропонуються питання для самостійної роботи і самоконтролю студентів, підготовка відповідей на які є обов'язковою. Відповіді на питання для самостійної роботи і самоконтролю викладаються в письмовій формі в зошиті для самостійних завдань. З метою перевірки ступеня засвоєння матеріалу та здатності самостійно і творчо мислити для виконання деяких завдань студентам пропонується така форма роботи, як виконання схем та ілюстрацій до пройденого матеріалу. Це передбачає ознайомлення з додатковою літературою.

В кінці семінарського заняття викладач робить висновок з питань теми, відмічає позитивні і негативні сторони у відповідях студентів, виставляє оцінки, дає завдання на наступне заняття.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Основною формою контролю самостійної роботи студента протягом семестру є перевірка та рецензування контрольної роботи. Контрольні роботи виконуються з метою закріплення, поглиблення

та узагальнення знань, виявлення вмінь їх застосування. Результати перевірки контрольних робіт студентів просявляються у відомості обліку виконання контрольних робіт. Контрольна робота, виконана не за заданим варіантом, повертається студентові без перевірки із зазначенням причин повернення.

Загальний обсяг контрольної роботи повинен бути в межах 15–20 сторінок друкованого тексту (або 30 сторінок рукописного), через півтора міжрядних інтервали.

При виконанні контрольної роботи слід використати літературу, яка зазначена у програмі навчальної дисципліни, враховуючи зміни у законодавстві України.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Опрацювати основну літературу з навчальних тем.
2. Скласти плани-конспекти підготовки до семінарських занять.
3. Ознаймитися з додатковою літературою з навчальних тем.
4. Підготувати реферати з тем, винесених на відповідний модульний контроль.

Індивідуально-консультативна робота передбачає проведення індивідуальних та групових консультацій із студентами, які недостатньо засвоїли навчальний матеріал з курсу “Юридична психологія”, а також відпрацювання студентами пропущених занять та незадовільних оцінок.

СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Об'єктами контролю є навчальна діяльність студентів на семінарських заняттях, де перевіряються ступінь засвоєння ними матеріалу, викладеного на лекціях і закріпленого під час самостійної підготовки та індивідуальної роботи з додатковою літературою і джерелами українського права.

До контрольних заходів належить модульний і підсумковий контроль.

Під час модульного контролю застосовуються такі засоби:

- усне опитування з питань, передбачених планами семінарських занять;

- перевірка самостійної роботи, ведення планів-конспектів занять;
- виконання практичних завдань;
- виконання рубіжної контрольної роботи.

Рубіжна контрольна робота складається з трьох питань згідно з варіантами і виконується письмово.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення заліків та іспитів.

КРИТЕРІЇ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНКИ ЗНАТЬ

Поточне та контрольне оцінювання знань з дисципліни “Юридична психологія” здійснюється за чотирибальною системою: “відмінно” (5), “добре” (4), “задовільно” (3), “незадовільно” (2).

Оцінка **“відмінно”** (5) виставляється в тому разі, коли студент продемонстрував цілісне і повне розуміння пройденого навчального матеріалу, його зв'язок з попереднім матеріалом; показав чітке знання наукової термінології, стійке вміння застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Оцінка **“добре”** (4) виставляється в тому разі, коли студент у цілому орієнтується в навчальному матеріалі, загалом правильно використовує наукову термінологію, вміє застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Оцінка **“задовільно”** (3) виставляється в тому разі, коли студент не повністю володіє матеріалом, в його знаннях існують суттєві прогалини, не розуміється на деяких наукових категоріях, але вміє застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Оцінка **“незадовільно”** (2) виставляється в тому разі, коли студент не володіє навчальним матеріалом, не розуміється на наукових категоріях, не вміє застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

По завершенню вивчення навчального предмета “Юридична психологія” студенти складають залік та іспит.

Оцінка **“зараховано”** виставляється в тому разі, коли студент у цілому орієнтується в навчальному матеріалі, в цілому використовує наукову термінологію, вміє застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Оцінка “не зараховано” виставляється в тому разі, коли студент не володіє навчальним матеріалом, не розуміється на наукових категоріях, не вміє застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Відповідно до вимог Болонської угоди оцінювання успішності знань студентів може здійснюватися за шкалою ECTS.

**ТАБЛИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ ШКАЛИ ОЦІНЮВАННЯ
ECTS І НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ
ОЦІНЮВАННЯ В УКРАЇНІ**

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	За національною системою	За системою КНУВС
A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	90–100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	82–89
C	ДОБРЕ – загалом правильна робота з певною кількістю значних помилок		75–81
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	69–74
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії		60–68
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2 (незадовільно)	35–59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		1–34

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Юридична психологія в системі наукових знань.
2. Система юридичної психології.
3. Основні етапи становлення та розвитку юридичної психології.
4. Розвиток та сучасний стан вітчизняної юридичної психології.
5. Зв'язок юридичної психології з галузями права.
6. Загальнопсихологічні основи юридичної психології.
7. Соціально-психологічні основи юридичної психології.
8. Психологічна характеристика діяльності юриста (на вибір студента: юрисконсульта, слідчого, адвоката, судді та ін).
9. Правова соціалізація та правослухняна поведінка особистості.
10. Психологічні умови дієвості правових норм.
11. Психологічні питання цивільно-правового регулювання у сфері економіки.
12. Психологія злочинного діяння.
13. Психологія організованої злочинності.
14. Психологічна характеристика злочинів у сфері економіки.
15. Психологія злочинця.
16. Психологія неповнолітніх злочинців.
17. Психологія слідчих дій.
18. Судово-психологічна експертиза у кримінальних справах.
19. Судово-психологічна експертиза у цивільних справах.
20. Психологічна характеристика учасників судового процесу.
21. Психологічні проблеми цивільного судочинства.
22. Психологічні особливості діяльності господарського суду.
23. Психологія особистості засудженого.
24. Каюття злочинця як психічний акт самооцінки і самоосуду індивідом своєї поведінки.
25. Соціально-психологічна характеристика мікросередовища засуджених.
26. Психологічні умови соціальної реадaptaції звільненого.
27. Психологічні аспекти професійної деформації юриста (на вибір студента: слідчого, адвоката, судді, прокурора та ін).
28. Психологічні основи ефективного спілкування юриста.
29. Психологічні технології професійного спілкування юриста.
30. Застосування методик психологічного захисту в ситуаціях юридичної діяльності.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Предмет юридичної психології.
2. Завдання юридичної психології.
3. Структура юридичної психології.
4. Принципи юридичної психології.
5. Методи юридичної психології.
6. Використання досягнень юридичної психології в галузях соціальної та юридичної практики.
7. Зародження юридичної психології.
8. Основні етапи становлення та розвитку юридичної психології.
9. Формування психологічної школи права поч. ХХ ст. (Л. Петражицький).
10. Сучасний стан та проблеми вітчизняної юридичної психології.
11. Поняття особистості в психології та правовій науці.
12. Пізнавальні психічні процеси та урахування їх закономірностей юристом у професійній діяльності.
13. Емоції, почуття, психічні стани об'єктів юридичної діяльності та їх психолого-правова оцінка.
14. Проблема вивчення особистості у професійній діяльності юриста.
15. Фрустрація, її зв'язок з агресивною поведінкою, насильницькими злочинами проти особи, скоєнням самогубств.
16. Значення страждань при визначенні моральної шкоди потерпілому.
17. Психологічна характеристика праці юриста.
18. Психологічні особливості пізнавальної діяльності юриста.
19. Особливості комунікативних дій у діяльності юриста.
20. Психологічні особливості прийняття рішень в галузях юридичної діяльності.
21. Психологічні особливості вирішення юристом організаційно-управлінських питань.
22. Розвиток професійно важливих комунікативних якостей юриста.
23. Професійна деформація юриста та шляхи її подолання.
24. Психологічні аспекти підвищення ефективності праці юристів.
25. Психологія взаємодії людей у сфері цивільно-правової регуляції.
26. Психологічні аспекти цивільного процесу.

27. Психологічні особливості діяльності господарського суду.
28. Цивільне право та формування ринкової психології.
29. Психологічні аспекти діяльності адвоката у цивільному судочинстві.
30. Предмет та завдання кримінальної психології.
31. Психологія злочинного діяння.
32. Індивідуально-психологічні причини злочинної поведінки.
33. Соціально-психологічні причини злочинної поведінки.
34. Психологічна структура злочинного діяння.
35. Психологічні наслідки вчиненого злочину.
36. Особистість злочинця як об'єкт психологічного дослідження.
37. Соціально-психологічна типологія злочинця.
38. Психологія потерпілого.
39. Психологія організованих злочинних формувань (груп).
40. Психологічний аналіз особистості неповнолітнього правопорушника.
41. Психологічні методи боротьби з груповою злочинністю.
42. Психологія допиту потерпілого.
43. Психологія допиту підозрюваного.
44. Психологія допиту звинуваченого.
45. Психологія допиту свідків.
46. Психологічні особливості допиту неповнолітніх.
47. Психологія огляду місця події.
48. Психологія обшуку.
49. Психологія вилучення.
50. Психологія слідчого експерименту.
51. Психологія відтворення обстановки.
52. Психологія відтворення обставин події.
53. Загальна характеристика психологічних особливостей слідчої діяльності.
54. Психологічні особливості розслідувань у справах неповнолітніх.
55. Застосування слідчим психологічних прийомів під час обшуку.
56. Психологічні ознаки неправдивих показань при допиті.
57. Використання психолога як консультанта на попередньому слідстві.
58. Залучення психолога як спеціаліста при проведенні слідчих дій.
59. Проблема правомірного психологічного впливу під час розслідування злочинів.

60. Компетенція та завдання судово-психологічної експертизи (СПЕ).
61. Загальний предмет СПЕ.
62. Окремі предмети СПЕ.
63. Приводи для обов'язкового призначення СПЕ.
64. Приводи факультативного призначення СПЕ.
65. Види судово-психологічних експертиз.
66. СПЕ емоційних станів.
67. СПЕ потерпілих у справах про сексуальні злочини.
68. Експертиза соціально-психологічних особливостей членів злочинної групи.
69. СПЕ визначення здатності неповнолітнього правопорушника розуміти значення вчинюваних дій.
70. Комплексна судова психолого-психіатрична експертиза.
71. Підготовка та призначення СПЕ під час попереднього слідства.
72. Підготовка та призначення СПЕ у судовому засіданні під час розгляду кримінальних справ.
73. Підготовка та призначення СПЕ при вирішенні цивільно-правових спорів.
74. Методика проведення СПЕ.
75. Етапи проведення та оформлення результатів СПЕ.
76. Психологічна структура судової діяльності.
77. Психологічна характеристика учасників судового процесу.
78. Психологічні особливості подання свідчень у суді.
79. Формування переконання і винесення вироку судом.
80. Психологія судових дебатів.
81. Психологія винесення вироку.
82. Предмет та завдання пенітенціарної психології.
83. Психологія особистості засудженого.
84. Психолого-правова характеристика мікросередовища засуджених.
85. Методи психологічного впливу на засуджених з метою їх ресоціалізації.
86. Каяття злочинця як психічний акт самооцінки і самоосуду індивідом своєї поведінки.
87. Психологічні умови соціальної реадаптації звільненого.
88. Сутність та завдання професійного спілкування юриста, його основні засоби.

89. Прийоми професійного спілкування юриста, бар'єри спілкування та їх подолання.
90. Правомірний психологічний вплив юриста на об'єкти професійного спілкування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Андросюк В. Г., Казміренко Л. І., Кондратьєв Я. Ю. та ін. Юридична психологія. — К., 1999.
2. Бандурка А. М., Бочарова С. Н., Землянская Е. В. Юридическая психология. — Харьков, 2002.
3. Бедь В. В. Юридична психологія: Навч. посіб. — Львів: Новий світ-2000; К.: Каравела, 2002. — 376 с.
4. Васильев В. Л. Юридическая психология: Учебник. — М., 2003.
5. Васильев В. Л. Судебная психология: Психологический практикум для следователей. — Л., 1979.
6. Дулов А. В. Судебная психология. — Минск, 1975.
7. Еникеев М. И. Основы общей и юридической психологии. — М., 1996.
8. Еникеев М. И. Юридическая психология. — М.: Норма, 2000.
9. Зелинский А. Ф. Кримінальна психологія. — К., 1999.
10. Коновалова В. Е. Правовая психология. — Харьков, 1997.
11. Коновалова В. О., Шенітько В. Ю. Юридична психологія: Підручник. — К., 2004.
12. Костицкий М. В. Введение в юридическую психологию: методологические и теоретические вопросы. — К., 1990.
13. Медведев В. В. Кримінальна психологія: Підручник — К.: Атака, 2004. — 368 с.
14. Мостовая И. М. Юридическая психология. — К., 1998.
15. Пирожков В. Ф. (в соавт.) Исправительно-трудовая психология. — Рязань, 1985.
16. Прикладная юридическая психология / Под ред. А. М. Столяренко. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001.
17. Ратинов А. Р. Судебная психология для следователей. — М., 1967.
18. Романов В. В. Юридическая психология: Учебник. — М., 2000.

19. *Ситковская С. Д.* Судебно-психологическая экспертиза. — М., 1980.
20. *Словник термінів з юридичної психології / За ред. Я. Ю. Кондратьєва.* — К., 1997.
21. *Чуфаровский Ю. В.* Основы юридической психологии. — М., 1995.
22. *Чуфаровский Ю. В.* Юридическая психология. — М., 2000.
23. *Шиханцов Г. Г.* Юридическая психология. — М., 1998.
24. *Энциклопедия юридической психологии / Под ред. А. М. Столяренко.* — М., 2003.
25. *Юридическая психология: Хрестоматия / Сост. Т. Н. Курбатова.* — СПб., 2001.
26. *Юридична психологія: Підручник / За заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. М. Мойсєєва.* — К.: КНТ, 2007.

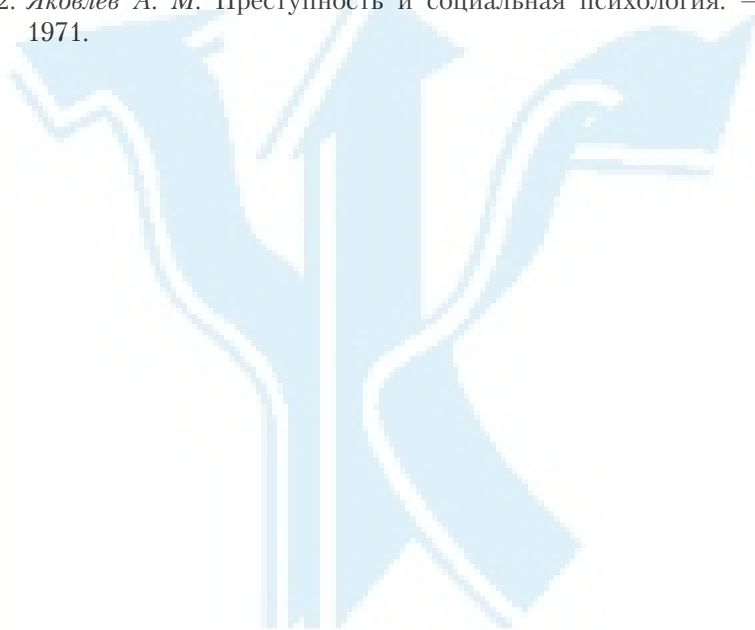
Додаткова

27. *Алікіна Н. В. та ін.* Психологічна експертиза в слідчій практиці. — К., 1993.
28. *Антонян Ю. М., Бородин С. В.* Преступность и психические аномалии. — М., 1987.
29. *Антонян Ю. М., Гульдман В. В.* Криминальная патопсихология. — М., 1991.
30. *Антонян Ю. М., Еникеев М. И., Эминов В. Е.* Психология преступника и расследования преступлений. — М., 1996.
31. *Баронін А. С.* Психологічний профіль вбивць: Посіб. з кримінальної психології та криміналістики. — К., 2001.
32. *Башкатов И. П.* Психология групп несовершеннолетних правонарушителей (социально-психологические особенности). — М., 1993.
33. *Бедь В. В.* Юридична психологія: Навч. посіб. — Львів: Новий світ-2000; К.: Каравела, 2002.
34. *Брусилловский А. Е.* Судебно-психологическая экспертиза. — Харьков, 1929.
35. *Васильев В. Л.* Психологическая культура прокурорско-следственной деятельности. — СПб., 1998.
36. *Васильев В. Л.* Психология осмотра места преступления. — Л., 1986.
37. *Глоточкин А. Д., Пирожков В. Ф.* Исправительно-трудовая психология. — М., 1974.

38. *Гуров А. И.* Профессиональная преступность: прошлое и современность. — М., 1990.
39. *Дубинин Н. П., Кравец И. И., Кудрявцев В. Н.* Генетика. Поведение. Ответственность. — М., 1989.
40. *Еникеев М. И.* Основы общей и юридической психологии. — М., 1996.
41. *Илларионов В. П.* Переговоры с преступниками. — М., 1993.
42. *Ковалев А. Г.* Психологические основы исправления правонарушителя. — М., 1968.
43. *Комаров В. С.* Психологические основы очной ставки. — Харьков, 1976.
44. *Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності.* — Палермо, 2000.
45. *Коновалова В. Е.* Психология в расследовании преступлений. — Харьков, 1978.
46. *Костицкий М. В.* Судебно-психологическая экспертиза. — Львов, 1987.
47. *Коченов М. М.* Судебно-психологическая экспертиза. — М., 1977.
48. *Кравченко О. В., Тимченко О. В., Христишко В. Є.* Психологічне забезпечення діяльності ОВС в ризиконебезпечних ситуаціях оперативно-службової діяльності: Навч. посіб. — Х., 2002.
49. *Кримінологія: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. М. Джуца, Я. Ю. Кондратьєв, О. Г. Кулик, П. П. Михайленко та ін.; За заг. ред. О. М. Джуца.* — К.: Юрінком Інтер, 2002.
50. *Кудрявцев В. Н.* Закон, поступок, ответственность. — М., 1986.
51. *Кудрявцев В. Н.* Правовое поведение: норма и патология. — М., 1982.
52. *Кудрявцев И. А.* Судебная психолого-психиатрическая экспертиза. — М., 1988.
53. *Литман О.* Психология лжи. — Харьков, 1926.
54. *Личность преступника как объект психологического исследования.* — М., 1979.
55. *Медведев В. С.* Проблеми професійної деформації працівників ОВС. — К., 2003.
56. *Медведев В. С.* Вітчизняна юридична психологія: віхи становлення // Проблеми пенітенціарної теорії і практики. Щорічний бюлетень Київського інституту внутрішніх справ. — 2002. — № 7.
57. *Мельник В. В., Цыцарев С. В., Яковлев Я. М.* Основы судебно-психологической экспертизы по уголовным делам. — Л., 1987.

58. *Мельник М. І.* Хабарництво: загальна характеристика, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства. — К., 2000.
59. *Морозов О. М.* Психологія особистості: оперативна аудіовізуальна діагностика: Навч. посіб. — К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2008. — 328 с.
60. *Науково-практичний* коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. — К.: Каннон; А. С. К., 2002. — 1104 с.
61. *Обозов Н. Н., Щёкин Г. В.* Психология работы с людьми. — К., 1998.
62. *Орзих М. Ф.* Личность и право. — М., 1975.
63. *Печерский В. В.* Допрос несовершеннолетней потерпевшей на предварительном следствии и в суде. Изнасилование: Монография / В. В. Печерский, С. Ю. Ревтова. — Гродно: ГрГУ, 2003. — 260 с.
64. *Професійна психологія* в органах внутрішніх справ / В. Г. Андросюк, Л. І. Казміренко, В. С. Медведєв, Г. О. Юхновець. — К., 1995.
65. *Психологічні особливості* організованих злочинних об'єднань (використання психологічних знань у протидії організованій злочинності) // За заг. ред. Я. Ю. Кондратьєва. — К., 2002.
66. *Рашинов А. Р.* Судебная психология для следователей. — М., 1967.
67. *Рашинов А. Р., Ефимова Н. И.* Психология допроса обвиняемого. — М., 1988.
68. *Робоча книга* пенітенціарного психолога / За заг. ред. В. М. Сильнова, В. С. Медведєва. — К., 2000.
69. *Сергейч П.* Искусство речи на суде. — М., 1991.
70. *Словарь* психолога-практика / Сост. С. Ю. Головин. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Харвест, 2003.
71. *Столяренко А. М.* Психологические приемы в работе юриста. — М., 2000.
72. *Тарарухин С. А.* Преступное поведение. — М., 1974.
73. *Филонов Л. Б.* Психологические способы изучения личности обвиняемого. — М., 1983.
74. *Филонов Л. Б.* Тренинги делового общения сотрудников органов внутренних дел с различными категориями граждан. — М., 1993.
75. *Фреге А. У.* Очерки судебной психологии. — Казань, 1974.
76. *Хохряков Г. Ф.* Парадоксы тюрьмы: проблемы, дискуссии, предложения. — М., 1991.
77. *Хохряков Г. Ф.* Социальная среда и личность. — М., 1982.

78. *Чуприков А. П., Цупрык Б. М.* Общая и криминальная сексология: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2002. — 248 с.
79. *Чуфаровский Ю. В.* Психология в оперативно-розыскной деятельности правоохранительных органов. — М., 1996.
80. *Щёкин Г. В.* Визуальная психодиагностика: познание людей по их внешности и поведению. — К., 2001.
81. *Щёкин Г. В.* Основы психологических знаний. — К., 1996.
82. *Яковлев А. М.* Преступность и социальная психология. — М., 1971.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Юридична психологія”	5
Зміст дисципліни “Юридична психологія”	6
Вказівки до самостійного вивчення програмного матеріалу..	13
Вказівки до виконання контрольної роботи	13
Завдання для самостійної роботи	14
Система поточного та підсумкового контролю	14
Критерії контролю та оцінки знань	15
Таблиця відповідності шкали оцінювання ECTS національній системі оцінювання в Україні	16
Варіанти контрольних робіт.....	17
Питання для самоконтролю.....	18
Список літератури.....	21

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *М. В. Дроздецька*
Комп’ютерне верстання *А. М. Голянда*

Зам. № ВКЦ-4234

Формат 60x84/16 . Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*